

18.2.2021

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausunto valtioneuvoston asetuseräiksi kalastusrajoituksiksi Saimaalla

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto maa- ja metsätalousministeriön laatimasta luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi.

Ministeriön laatiman esityksen tarkoituksena sanotaan olevan kieltää saimaannorpan keskeisillä elinalueilla sellaisten pyydysten ja kalastustapojen käyttöä, jotka ovat haitallisia saimaannorpille. Asetuksella sanotaan turvattavan saimaannorppakannan kasvu lajin suojelustrategian mukaisesti. Ministeriön laatimaan muistioon kirjattujen tietojen mukaan saimaannorppakanta on kasvanut lajin suojelustrategian tavoitteet ylittäen. Vuotuinen kannan kasvu on ollut yli 5 % ja tavoitteena ollut 400 yksilön talvikanta vuoteen 2025 mennessä on saavutettu 6 vuotta etujassa.

MTK kiinnittää ministeriön huomiota siihen, että lajin suojelustrategia ei näyttäisi antavan perusteita laajentaa tai kiristää kalastusrajoituksia, kun suojelun tavoitteet on jo ylitetty laajuudeltaan nykyistenkin rajoitusmääräysten avulla. Muistutamme ministeriötä siitä, että perustuslakivaliokunta on lausunnossaan vuonna 2010 todennut kalastusoikeuteen kuuluvan oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeus järjestää vesialueen käyttö ja hoito. Oikeus sisältyy vesialueen omistusoikeuteen, ja se nauttii perustuslain 15 §:n 1 momentissa säädettyä omaisuudensuojaa. Perustuslakivaliokunta on myös edellyttänyt, että kalastusta koskevan perusoikeusrajoituksen tulee olla lailla säädetty, tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määriteltä. Valiokunta on lausunnossaan nimenomaisesti todennut valitun sääntelyjärjestelmän ongelmalliseksi ja vältettäväksi.

MTK pyytää ministeriötä vielä selvittämään, onko valtioneuvoston asetuksella mahdollista rajoittaa perustuslain takaamia kansalaisten perusoikeuksia kuten elinkeinonharjoittamisen vapautta tai omistusoikeuden suojaan kuuluvaa oikeutta määrätä alueen käyttämisestä, vaikka lajin hyväksytyt suojelutavoitteet ovat jo ylittyneet. Perustetta perusoikeuksien aikaisempaa laajemmalle syrjäyttämiseksi ei näyttäisi olevan, kun suojelutavoitteet on jo ylitetty. Rajoitukset eivät myöskään kohdistu vain saimaannorpan keskeisille elinalueille, vaan rajoitusalueiksi on esitetty varsin suurpiirteisesti myös sellaisia alueita, joilla norppia ei ole tietyvästi koskaan esiintynyt. Tämä ei vastanne perustuslakivaliokunnan vaatimusta perusoikeusrajoitusten välttämättömyydestä, tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä.

Toivomme ministeriön vielä selvittävän, onko nyt määrittävät vesialueiden käyttöoikeuden rajoitukset tarkoitettu lain mukaan olemaan käytettävissä samoilla alueilla toistuvasti ja yhtäjaksoisesti. Toistuvat määräaikaisten rajoitukset ovat tosiasiallisesti muuttumassa pysyviksi kalastusrajoituksiksi. Sellaisista ei kuitenkaan ole laissa säädetty. Rajoitusten voimassaoloajalla on olennainen merkitys, kun arvioidaan haitan merkittävyyttä ja korvattavuutta. Jos oikeuden rajoitus on tosiasiallisesti pysyvä, niin tilanne rinnastuu pakkolunastukseen, josta tulisi säätää laissa.

Lausuttavan olevassa muistiossa esitetty sopimuskorvausten korotus 2,5 euroon / ha / vuosi on luonnollisesti kannatettava, mutta se ei kuitenkaan vastaa vesialueiden omistajien edunmenetyksen käypää hintaa. Esitetty korotus ei myöskään vastaa rahan arvon muutosta lähtökohtana olevan 1980-luvulla tapahtuneen korvaustason määrittelyn jälkeen. Pelkästään elinkustannusindeksin mukainen hinnan tarkistaminen edellyttäisi vähimmäiskorvauksen korottamista noin 3,5 euroon / ha / vuosi. Käsityksemme mukaan vasta sen ylittävältä osalta voitaisiin puhua sopimuskorvausten korottamisesta, siihen saakka kysymyksessä on paremminkin sopimuskorvauksen tason säilyttäminen ennallaan. MTK toivoo ministeriön voivan korottaa ko.

korvaukset vastaamaan vesialueiden omistajien tosiasiallista edunmenetystä ja luomaan järjestelmän, jolla sopimuskorvausten reaaliarvo myös säilyy edunmenetyksen arvoa vastaavalla tasolla myös tulevana vuosikymmeninä.

Kalastusrajoitusten kiristäminen ja rajoitusalueiden summittainen laajentaminen eivät ole tehokkain tapa norppakannan kasvattamiseksi. Perusteeton kieltoalueiden laajentaminen alueille, joilla saimaannorppaa ei edes esiinny, voi heikentää kaikkien suojelutoimien hyväksyttävyyttä lajin suojelun kannalta tärkeimpien toimijoiden eli paikallisten asukkaiden ja osakaskuntien keskuudessa. Tavoitteena tulisi olla kohdistaa sopimuksiin perustuvia kieltoja ja rajoituksia tarkkarajaisesti vain sinne, missä niistä on todellista hyötyä saimaannorpan suojelulle asetetun määrällisen suojelutavoitteen saavuttamiseksi.

Suojelulle asetetun määrällisen tavoitteen toteuttamiseksi myös tulevaisuudessa, MTK pitää tärkeänä yksityiskohtaisen tiedon jakamista norpan pesinnöistä ja esiintymisalueista viranomaisten ja osakaskuntien välillä. Ilman viranomaisilta saatavaa tarkkaa ajantasaista tietoa esiintymisalueista ja pesinnöistä, osakaskunnat eivät voi rajoittaa kalastusta vapaaehtoisin päätösin juuri oikeaan aikaan ja oikealla alueella.

MTK haluaa korostaa sitä, että saimaannorpan kannan kasvu asetettuja tavoitteita selvästi nopeammin on edellyttänyt paikallisten asukkaiden ja vesialueiden omistajia edustavien osakaskuntien kanssa sovittuja vapaaehtoisia kalastusrajoituksia ja muita toimia norpan suojelemiseksi. Kuten ministeriö hyvin tietää, suojelutavoitteita ei ole saavutettu pakottavilla kalastusta koskevilla kielloilla ja määräyksillä, vaan sopimalla vesialueiden käytöstä niiden omistajien ja haltijoiden kanssa. MTK toivoo ministeriön edelleen jatkavan ja kehittävän menetykselliseksi osoittautunutta tapaa suojella saimaannorppia sopimuksiin perustuen.

Pyydettyinä lausuntona MTK toivoo ministeriön luopuvan asetusluonnoksen mukaisista kalastusrajoitusten kiristyksistä sekä kieltoalueiden laajennuksista ja jatkamaan niiden sijasta tarkemmin norpan elinalueille kohdistuvien ja sopimuksiin perustuvien kalastusrajoitusten kehittämistä yhdessä alueen osakaskuntien kanssa.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Jyrki Wallin
toiminnanjohtaja

Vesa Malila
lakimies

Lähetään sähköpostina: kirjaamo@mmm.fi; eija.kirjavainen@mmm.fi